

קטע גניזה לונדון Or. 10804.7-10 (כ"י ג13)

שיר השירים רבה ב, ה, ג – ב, ז, א ושיר השירים רבה ב, יג, ג – ב, יד, ח

מראי מקום
במהדורת וילנא
ג, ב, ה, ג

א7

מהם אלא שמקומו של אדם מכבדו נכנס ודרש ומשה יקח את
האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה נאמר כאן
הרחק ונאמר להלן אך רחוק יהיה ביניכם [כ]אלפים אמה מה
רחוק האמור להלן אלפים אמה אף הרחק האמור כאן אלפים
אמה. והיה כל מבקש משה אין כתיב כאן אלא כל מבקש יי
ללמדך שכל המקביל פני ת"ח (כאלו) [כ]מקביל פני שכינה ואתם
רבותי שנצטערתם שני מילין או שלשה מילין או חמ[ל] [ני]שה מילין או
עשרה מילין או ט"ו מיל בשביל תורה עאכ"ו שישלם [לכם] הב"ה שכרכם.
נכנס ר' נחמיה ודרש לא יבא עמוני ומואבי שני אומי גדולות
נדחו מן הקהל למה על דבר אשר לא קדמו אתכם וכי צריכים
היו ישראל לכך והלא כל ארבעים שנה שעשו ישראל במדבר היה
המן יורד והשליו מצוי והבאר עולה ויורדת עמהם בכל מק[ו]ם ואת
אמר[?]? על אשר לא קדמו אתכם ואתם אחינו בני א[ח] [ו]שא
שקבלתם את רבותינו במאכלכם ובמשקיכם ועל
מטותיכם (אע[ו] [עא] כ"ו שישלם לכם הב"ה שכר טוב. נכנס ר'
ר' מאיר ודרש ונביא אחד זקן יושב בביתאל(ל) זה אמציה
כהן גדול א"ר יוסי פתפתי בצים יש כאן אלא זה יהונתן
<...> בן מנשה חבריה בעון קומי ר' שמואל בן נחמן כומר
<...> א? מ? אריך? י? מים ושנים אלא על שהיתה עינו צרה בע"ז
כד הוה אתי בר נש מסגיד לה הוה א"ל עלובה מה את באיעי
משבוק אלהא ומסגיד להדא פחתא בר כמה שנין את והוא
אומר לו בר חמ[ו]...>..> שנין שנין בר שיתין והוא אומר לו
את בר חמ[ו]...>..> ו? הדין לא אתעבדא אלא אתמל ואת בעי
[למשבק] אלהא ומסגיד ל? זער מנד? והוה אמר ליה ואת מה את עביד
הכא אמר אנא <...> גרי ומסמא עיינייה כיון דשמע בו דוד
שלח והביאו א"ל <...>? ב?ן בנו של אותו צדיק ואת עובד ע"ז
א"ל כך מקובל אני מאבי אבא מכור עצמך לע"ז ואל תצטרך לבריות

ב7

א"ל חס ושלם לא הוה אמר לך כן אלא מכור עצמך לעבודה שהיא
זרה לך ואל תצט[ר] לבריות כיון שראה דוד שממון חביב עליו ביותר
מינהו קומוס תיסבראות שלו הה"ד ושבואל בן גרשום בן משה נגיד
על האוצרות מהו שבואל ששב לאל בכל כחו נגיד על האוצרות
שמינהו קומוס תיסוראות (שלו) אתיבון לר' שמואל בן נחמן והכתי'
עד יום גלות הארץ א"ל כיון שמת דוד עמד שלמה והחליף כל
סנקליטין שלו וחזר לסיאורו הרע ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך
דבר אלי בדבר ה' כחש לו שקר ביה מה כתי' התם ויהי הם יושבים על
השולחן ודבר ה' והלא דברים ק"ו ומה אם זה שהאכיל את הנביא לחם
כזבים זכה שתשרה עליו רוח הקדש אתם אחינו בני אושא שקבלתם
את רבותינו במאכלכם ובמשקכם ובמיטותיכם עאכ"ו שישלם לכם
הב"ה שכר טוב. נכנס ר' יוסי ודרש וישב ארון האלהים עם בית
עובד אדם הגיתי ששה חדשים במה ברכו בבנים הה"ד עמיאל הששי
יששכר השביעי השביעי פעלתי השמיני כל אלה בנים לעובד אדום
אמרו שמונה בנים היו לו ושמונה כלות היו לו וכל חדא וחדא מנהון
הוה ילדה תרין בירחא הא כיצד היתה טמאה שבעה וטהורה שבעה
ויולדת טמאה שבעה וטהורה שבעה הא שתא עשר לכל ירח לתלתא
ירחין הא ארבעין ותמניא והוא אוליד שתא הא חמשין וארבע ותמנתיהון
הא שתין ותרתין הה"ד ששים ושנים לעובד אדום. חבריה
בעון קומי ר' יוחנן מהו פעולתי א"ל על שפעל פעולה גדולה
לכבוד התורה ומה פעל שהיה מדליק לפני הארון נר אחד שחרית ונר
אחד ערבית והלא דברים ק"ו ומה אם הארון שלא אכל ולא שתה ולא
מתכבד אלא בשביל שני לוחות שהיו בו זכה עובד אדום שיתברך
בזכותו אתם אחינו בני אושא שקיבלתם את רבותי במאכלכם
ובמשקכם ובמיטותיכם עאכ"ו שישלם לכם הב"ה שכר טוב.
נכנס רשב"י ודרש ויהי היום ויעבור אלישע אל ש... א"ר יהודה בר' ס
ע"י ותחזק בו לאכל לחם זכתה שיחיה בנה ר' יודן בשם ר' זעירא ר' יוחנן

א8

ר' יוחנן בשם ר' שמעון גדולה פרוסה שגרמה לתחיית המתים לבא שלא
בעונתה שונמית ע"י שהאכילה את אלישע זכת שיחיה את בנה
צרפית ע"י שהאכילה אליהו זכתה שיחיה את בנה. א"ר יהודה בר'
אלעאי וי"א רשב"י אפי' נירות ופתילות היה אליהו מוליך עמו ממקום
למקום כל כך למה שלא להטריח על הבריות ר' יהודה בר' סימון בשם
ר' לוי בן פרטא וכי אליהו משלה אכל והלא היא והוא משלו אכלו שני
היא והוא הוא והיא כתי' ע"י ששמשה אותו זכתה והחיה את בנה
ואתם אחינו בני אושא שקבלתם את רבותי' במאכלכם ובמשקכם
ובמטותיכם על אחת כמה וכמה שישלם לכם הב"ה שכר טוב. נכנס ר'
אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי ודרש ויאמר שאול אל הקיני לכו סורו רדו
וכי עם כל ישראל עשו חסד והלא עם משה לבדו עשו חסד דכתי' קראן
לו ויאכל לחם. א"ר סימון בשכרו האכילו דכתי' וגם דלה לנו ר'
ר' יהושע ור' נחמן ורבנן ר' יהושע אומר דלה לנו ולאבותינו. ר' נחמן אומר
דלה לנו ולרועים. ורבנן אמרי דלה לנו בזכות אבותינו ולרועים בשביל
להטיל שלם ללמדך שכל מי שהוא עושה חסד עם גדולי ישראל כאלו
עשה חסד עם כל ישראל ואתם אחינו בני אושא וכו'. נכנס ר' אליעזר
בן יעקב ודרש וידבר משה והכהנים הלויים אל כל ישראל לאמר הסכת
ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם כבר יש להם במדבר ארבעים
שנה ותמר היום הזה אלא כיון ששנה להם את התורה וקבלו אותה
בסבר פנים יפות העלה להם הב"ה כאלו באותו היום קבלו את התורה ואתם
אחינו בני אושא וכו'.^ושמאלו תחת לראשי אלו לוחות ראשונים
וימינו תחבקני אלו לוחות שניות. ד"א שמאלו תחת לראשי אלו התפילין
וימינו תחבקני זה הציצית. ד"א שמאלו תחת לראשי זה ק"ש וימינו
תחבקני זו מזוזה. תני רשב"י וכתבתם על מזוזות ביתיך ובשעריך
ביאתך מן השוק לבית. ד"א שמאלו תחת לראשי זו סוכה וימינו תחבקני
זה ענן השכינה לעתיד לבא והיה י"י לך לאור עולם. א"ר יוחנן ושמת
את השולחן מחוץ ואינה כן אין אדם מניח מנורה אלא מן השמאל כדי שלא

ב,ו,א^ו

ב8

תעכב את הימין ואין אדם מניח את השמאל אלא תחת הראש
ומחבק בימין. ר' אחא בשם ר"ש שמע לה מן הדין קריה לאהבה
את יי זו חבוק שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ° השבעתי
אתכם בנות ירושלים ר' אליעזר אומר השביען בשמים ובארץ
בצבאות בצבא של מעלן ובצבא של מטן. או באילות השדה אלו
חיות השדה כד"א כי עם אבני השדה בריתך ר' חנינא בר פפא
אמר משביען באבות ובאמהות ובשבטים. בצבאות שעשו
צביוני בעולם שעשיתי צביוני בהם אלו השבטים נפתלי
אילה שלוחה. ר' יהודה בר' סימון [אמין] משביען במילה בצבא שיש
לו בה או באילות השדה ששפכו דם המילה כדם הצבי וכדם
האיל. רבנן אמרי משביעין בדורו של שמד בצבאות שעשו
צביוני ושעשיתי צביוני בהם או באילות השדה ששפכו דם
כדם הצבי וכדם האיל הה"ד כי עליך הורגנו א"ר חייא בר בא
אם יאמר לך אדם תן (את) נפש(ך) על שמו של הב"ה נותן אני
ובלבד שיהרגני מיד אבל בדורו של שמד היו מביאים בודריות
של ב[ר]זל ומלבנים אותם באור ומניחים אותם תחת שחייהם
ומביאים קרומיות של קנים ונותנין אותן תחת צפרניהם ומשיאים
את נפשותיהם הוא שדוד אומר אליך יי נפשי אשא כתוב בשין
שהשיאו את נפשותיהן על קדוש שמו של הב"ה א"ר הושעיה אמר
הקב"ה לישראל בני המתינו לי ואני עושה אתכם כצבא של שמים א"ר
יודן בר פיליה אמר הב"ה לישראל אם קיימתם שבועתי אני עושה
אתכם כצבא של מטן. ר' יוסי בר חנניה אומר שתי שבועות יש
כאן משביע לישראל שלא ימרדו במלכותי ושלא יגרמו לקץ שיבא
שלא בעתו. א"ר לוי הן לצדק ימלוך מלך אין הב"ה ממליך מלך
על אומתו עד שהוא גובה דקיון שלה. ר' איבו בשם ר' תנחום מה
שוטרי ישראל אומרים לפרעה תבן אין ניתן לעבדיך את חוטא על
עמך את חוטא ע אומתך ואת גורם שתנטל מלכותך ממך

(כאן חסרים כמה עמודים – גיליון?)

מדרש שיר השירים רבה - ד"ר תמר קדרי, מפעל המדרש, מכון שכטר למדעי היהדות
קטע גניזה לונדון Or. 10804.7-10 (כ"י ג13)

°ב,יג,ג

הנסכים. °ד"א ענה דודי וגוי א"ר עזריה לא היא ענייה ולא היא אמירה וכו' אלא ענה לי דודי ע"י דניאל וא"ל ע"י עזרא ומה אמר לי קומי לך רעיתי וכו' אלו שבעים שנה שעשו ישראל בגולה. הגשם חלף אלו שתים וחמשים שנה משעה שחרב הבית עד שנעקרה המלכות דא"ר לוי י"ח שנה היתה בת קול יוצאה ומכרזת בפלטין של נבוכד נצר ואומרת עבדא בישא קום והחריב ביתא דמרך דבני ביתיה לא שמעין ליה. הנצנים הנצחונים נראו ואלו הן דניאל וחבורתו עזרא וחב[נ]רת מרדכי וחבורתו. עת הזמיר הגיע הגיע זמן של בבליים להזמר הגיע זמנה של ערלה שתזמר. הגיע זמנה של ע"ז שתזמר. הגיע זמן בנין בית שני שיבנה גדול יהיה כבוד הבית הזה. וקול התור א"ר יוחנן זה כורש כה אמר? כורש מלך פרס. התאנה חנטה פגיה אלו סלי בכורים. והגפנים

°ב,יג,ד

סמדר (נתנו) אלו הנסכים. °ד"א ענה דודי וא"ל ע"י מלך המשיח ומה א"ל קומי לך. כי הנה הסתיו עבר זו מלכות הרשעה שהיא מטעה בעולם הה"ד כי יסיתך אחיך. הגשם חלף לו אלו ימי השעבוד. הנצנים נראו בארץ ר' ברכיה בשם ר' יצחק כתי' ויראני ארבעה חרשים ואלו הן אליהו ומלך המשיח ומלכי צדק ומשוח מלחמה. ועת הזמיר הגיע הגיע זמן של ערלה שתזמר. הגיע זמן ע"ז שתעקר. הגיע זמן של מלכות הרשעה שתשבר שבר יי מטה רשעים. הגיע זמן של מלכות שהגיעו ועלו מושיעים בהר ציון. וקול התור נשמע בארצנו א"ר יוחנן זה המלך המשיח מה נאוו על ההרים רגלי מבשר. התאנה חנטה פגיה א"ר¹ אבהו אין בן דוד בא אלא בדור שהוא ראוי כליה ר' לוי אמר בדור שפניו ככלב. א"ר ינאי אם ראית דור מחרף צפה לרגליו מה טעמא אשר חרפו אויבך אשר חרפו עקבות משיחך מה כתי' בתריה ברוך

¹ 'א"ר אבהו...ואמן' - הועבר בסינופסיס (עיינו במבוא).

ב9

י"י לעולם אמן ואמן.² ורבנן אמרי דור שבן דוד בא בו ת"ח מתים
והנשארים עינייהם כלות ביגון ואנחה וצרות רבות באות על ה
וגזירות חדשות מתחדשות עד שהראשונה ק...?מ?ת אחרת
באה ונסמכה לה. א"ר יוחנן שבוע שבן דוד בא בו שנה
ראשונה והמטרתי על עיר א[ח]ת ועל עיר א[ח]ת לא אמטיר בשניה
חצי רעב משתלחים בה בשלישית רעב גדול מתים בו אנשים
ונשים וטף ובטל המעשה והתורה משתכחת מישראל ברביעית
רעב ולא רעב שבע ולא שובע בחמישית שבע גדול
מתוך שהן אוכלים ושותים ושמחים והתורה מתחדשת
להם בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית
בן דוד בא. אמר אביי כמה שבועין כהדא ולא אתא ולא אתייה
אלא כההיא ד?ריש לקיש דור שבן דוד בא בו בית ועד יהא ל?זנות
והגליל יחרב והגבלי ישום ואנשי הגליל יסובבו מעיר לעיר ולא
יתחוננו חכמת הסופרים תסרח והגפן תתן פריה והיין יבאיש.
א"ר³ נהוראי דור שבן דוד בא בו הנערים ילבינו והזקנים
יעמדו מפני הנערים בת קמה באמה כלה בחמותה ואנשי אמת
נאספים דכתי' ותהי האמת נעדרת ולהיכן הלכה לה דבי ר'
ינאי אמרי נעשית עדרים עדרים במדבר. א"ר⁴ חייא ברבא
סמוך לימות המשיח דבר גדול בא לעולם ובו רשעים כלים
והנשארים עליהם נאמר והיה הנשאר בציון.⁰ יונתי
בחגי הסלע א"ר יהודה בר' סימון אמר הב"ה אצלי הם תמימים?
כיונה אבלי אצל אומות העולם הם ערומים כנחשים ענה
שדרך מישך ועביד נגו ואמי' למלכא נבוכד נצר אם לנבוכד נצר
למה מלכא <...> לפסים ולגלגליות מלך אתה עלינו ואם לדבר הזה
שאת אומר <...> סגוד לצלמא די עבדת ההוא גברא וכלב אחד
שוין כאחד נבוכד נצר נבכ ככלב נפיח כקולתא נצר כצר כצרה.
א"ר לוי כתי' אני פי מלך שמור פי מלך מלכי המלכים הב"ה אותו

0, ב, יד, א

² 'ורבנין...ונסמכה לה' - הועבר בסינופסיס (עינינו במבוא).

³ 'א"ר נהוראי...בחמותה' - הועבר בסינופסיס.

⁴ 'א"ר חייא...בציון' - הועבר בסינופסיס.

10א

אותרו הפה שאמר לי אנכי יי אלהיך ועל דברת לא יהיה לך אלהים אחרים
שבועת אליים לא תשא את שם יי אלהיך לשוא. °תני ר' ישמעאל למה ישר' **ב,יד,ב**
דומים על הים ליונה שברחה מן הנץ ונכנסה לה לנזיק הסלע והיה
שם נחש מקונן להכנס לפנים לא היתה יכולה מפני הנחש שנושכה ולחזור
לאחוריה לא היתה יכולה מפני שבר הנץ עומד מה עשת התחילה
מטפחת בכנפיה כדי שישמע בעל השובך ויבוא ויצילה כך היו
ישראל דומים על הים לירד [ני]ם אינן יכולין לחזור לאחור לא היו
יכולין שכבר ופרעה הקריב מה עשו וייראו מאד ויצעקו בני ישראל
אל יי מיד ויושע יי. °ר' אלעזר פתר קריה בישראל על הים יונתי **ב,יד,ג**
בחגוי הסלע בסתר המדרגה שהיו חבויים בסתרו של ים הראיני
את מראיך התיצבו וראו השמיעיני את קולך זו שירה שאמרו אז
ישיר משה ובני ישראל. כי קולך ערב זה השיר ומראך נאוה
שהיו מראין באצבע זה אלי ואנוהו. °ר' עקיבא פתר קריה בישר'
לפני הר סיני יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה שהיו חבויים
בסתרו של סיני הראיני את מראיך וכל העם רואים השמיע
את קול זה קול שלפני הדבר כל אשר דבר יי נעשה ונשמע
כי קולך ערב זה קול שלאחר הדבר וישמע יי את קול דבריכם
ר' חייא בר בא ובר קפרא חד אמר הטבה כהטבת הנרות וחד
אמר הטבה כהטבת הקטורת ומראך נאוה וירא העם וינועו.
°ר' יוסי פתר קריה במלכיות יונתי בחגוי הסלע וגוי שהיו **ב,יד,ה**
בסתרון של מלכיות הראיני את מראיך זה מעשה הטוב השמיעיני
את קולך זה התלמוד שהתלמוד קודם למעשה שהתלמוד מביא
לידי מעשה. כי קולך ערב זה התלמוד ומראיך נאוה זה מעשה
הטוב. °ר' חנינא ר' אחא בשם ר' שמעון בן גמליאל פתרון ליה על **ב,יד,ו**
מאור ישראל באהל מועד יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה
שהיו חבויים בסתרו של אהל מועד הראיני [ני] את מרא(ה)[יד] והקהל
העדה אל פתח אהל מועד השמיעיני את קולך וירא כל העם

ב10

וירנו שירה נאה אמרו ע"י שראו דבר חדש אמרו שירה חדשה כי
קולך ערב זה השיר ומראיך נאווה ויקרבו כל העדה. א"ר תנחומא
הואיל ופתרין לה ר' חנינא ר' אחא בשם רשב"ג על מאור אהל
מועד נפתרניה אף אנן דרבנן בבית עולמים יונתי בחגוי
הסלע שהיו חבויים בסתרו של בית עולמים הראיני את מראיך
אז יקהל שלמה. השמיעיני את קולך למחצצרים ולמשוררים
להשמיע קול אחד ר' אבון בשם אבא כהן בר דלא כתי' ויענו
כל העם יחדיו עד איכן עמד עליהם עד ויהי כאחד כי קולך ערב
זה השיר ומראיך נאווה אלו הקרבנות ויזבח שלמה את זבח השלמים.
°אליהו ז"ל פתר קריה בעולי רגלים הראיני אלו שלש רגלים שלש
פעמים בשנה. ד"א השמיעיני זו קריאת ההלל שבשעה שישראל
קורין את ההלל קולן עולה [עד] למרום מתלא אמר כזיתא פסחא והלילא
מתבר איגרא. כי קולך ערב זה השיר ומראיך נאווה זה הדוכן.
ר' יהודה⁵ בר' סימון בשם ר' יהודה בר חמא למלך שהיתה לו בת
יחידה מתאוה לשמוע סיחתה אמ' כל עמא יפקון לקימכון רמז
לעבדיו ונפלו עליה כליסטיין בדרך התחילה צוחת ואומרת אבא
אבא אמר לה בתי בתי מי יאמר לי אילולי שעשיתי לך כך לא היתה
צוחת ואומרת אבא אבא מפני מה ופרעה הקריב בשביל וייראו
מאד ויצעקו בני ישראל מיד ויושע יי ביום ההוא. °א"ר
שמעון בן חלפתא למה נתעקרה רבקה שלא יאמרו אומות העולם
תפלתינו עשת פירות שאמרו אחותינו את היי לאלפי רבבה
ר' עזריה בשם ר' חנינא בר פפא למה נתעקרו האמהות כדי שיהוא
מתרפקות על בעליהן בנויין. ר' הונא ר' ירמיה בשם ר' חייא
בר בא כדי שיצאו רוב שנים בלא שעבוד. ר' הונא ר' אדי בר אבין
בשם ר' מאיר כדי שיהנו בעליהן מהן שכיון שהאשה מקבלת עוברים
היא מתאברת ומתעזבת שכן מצינו שכל תשעים שנה שהיתה
אמנו שרה עקרה היתה יושבת בתוך ביתה דומה לכלה בחופה. ר' לוי

°ב,יד,ז

°ב,יד,ח

⁵ ר' יהודה... ביום ההוא' - הועבר בסינופסיס לשה"ר ב,יד,ב (עיינו במבוא).